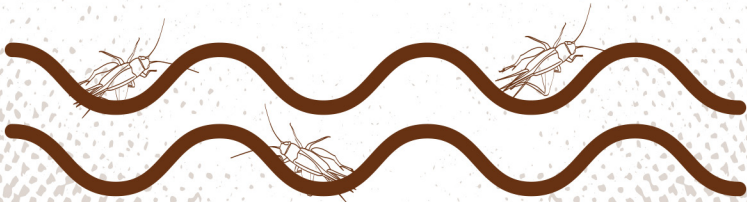

คู่มือ

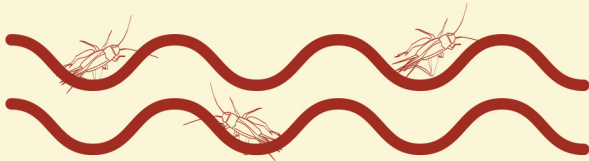
**การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี
สำหรับ
ฟาร์มจิ้งหรีด
(มกษ. 8202-2560)**

คู่มือ

**การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี
สำหรับ
ฟาร์มจิ้งหรีด
(มกษ. 8202-2560)**

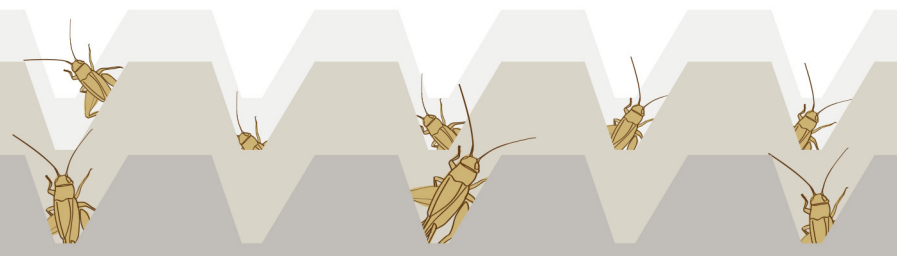

คำนำ

จิ้งหรีดเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ เอฟเอโอ (FAO) ได้ส่งเสริมให้คนทั่วโลกบริโภคเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนทางเลือกใหม่ที่มีราคาถูกและสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น

ประเทศไทยมีศักยภาพและมีความชำนาญในการเพาะเลี้ยงแมลงในเชิงพาณิชย์ มีการจำหน่ายจิ้งหรีดในรูปแบบสด แช่แข็ง และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ทอด คั่ว บรรจุกระป๋อง รวมถึงบดเป็นผงเพื่อแปรรูปเป็นแป้ง นำไปทำผลิตภัณฑ์ เช่น คุกกี้ เค้ก มักระโรนีสัตว์ลาดรองรับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ อาทิ สหภาพยุโรป (EU) จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

เอกสารคู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด (มกษ. 8202-2560) จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด (มกษ. 8202-2560) และแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด (มกษ. 8202(G)-2560) เพื่อให้เกษตรกรผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการนำมาตรฐานไปใช้และเตรียมความพร้อมเข้าสู่การขอการรับรอง และยกระดับการผลิตจิ้งหรีดให้ได้มาตรฐาน

ฟาร์มจิ้งหรีดที่จะขอการรับรองมาตรฐาน จีเอพี (GAP หรือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด จะต้องผ่านการตรวจประเมินตามข้อกำหนด มกษ. 8202 จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

1. องค์ประกอบฟาร์ม
  - 1.1 สถานที่ตั้ง
  - 1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม
  - 1.3 โรงเรือน
2. การจัดการฟาร์ม
  - 2.1 คู่มือการปฏิบัติงานประจำฟาร์ม
  - 2.2 การจัดการจิ้งหรีด
  - 2.3 การจัดการอาหารและน้ำสำหรับจิ้งหรีด
  - 2.4 บุคลากร
  - 2.5 การทำความสะอาดและการบำรุงรักษา
3. สุขภาพสัตว์
  - 3.1 การป้องกันและควบคุมโรค
  - 3.2 การบำบัดโรคสัตว์
4. สิ่งแวดล้อม
5. การบันทึกข้อมูล

1

องค์ประกอบฟาร์ม

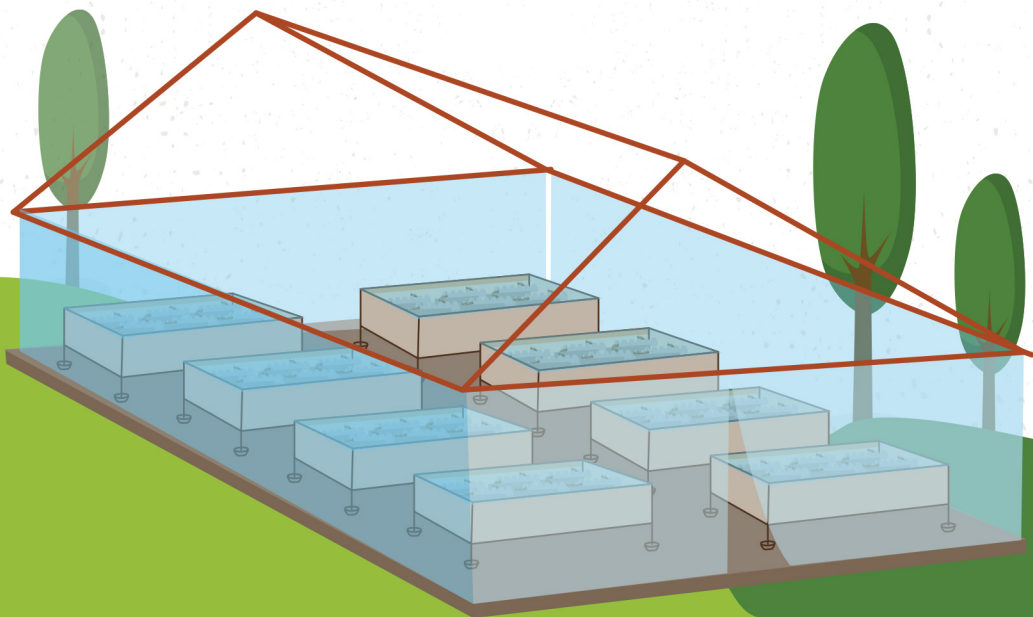
1.1 สถานที่ตั้ง

- ตั้งในพื้นที่เหมาะสม ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนที่อาจเป็นอันตรายต่อจังหวัด เช่น ไมใกล้แหล่งขยะ ไมใกล้โรงงานอุตสาหกรรม
- ไม่อยู่ในพื้นที่ลุ่ม เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมขัง
- การคมนาคมสะดวก เพื่อการขนส่งอาหารสำหรับจังหวัดและอุปกรณ์ต่างๆ เข้าสู่ฟาร์มรวมถึงการขนส่งผลิตผล

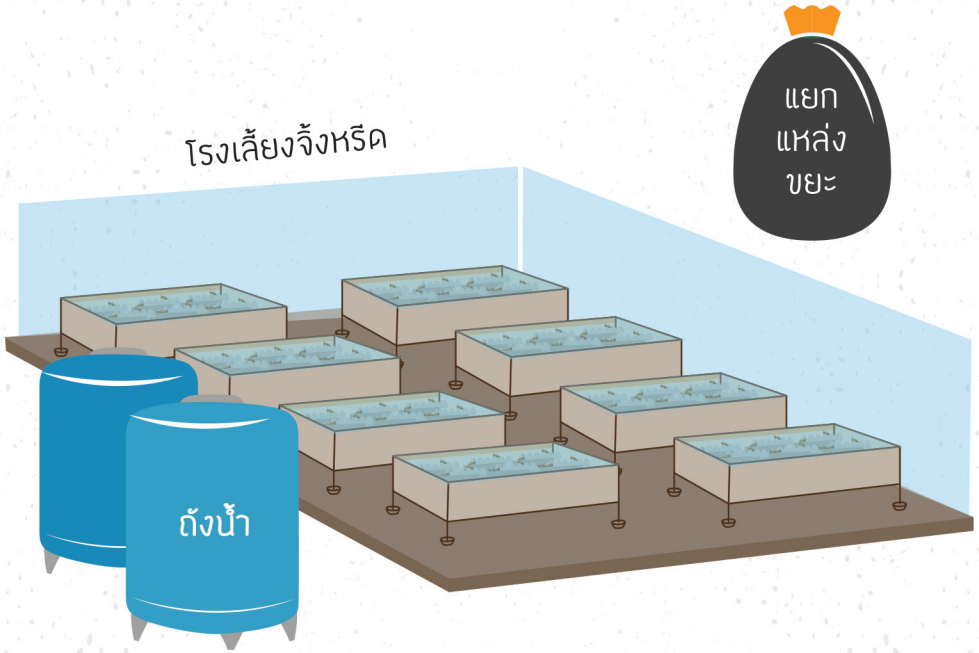

1.2 ฟังและลักษณะฟาร์ม

- ฟาร์มจิ้งหรีดต้องมีพื้นที่เหมาะสมกับขนาดและจำนวนบ่อควรมีระยะห่างของแต่ละบ่อสะดวกในการทำงาน รวมถึงจัดการโรคได้ง่าย กรณีเกิดโรคระบาด
- ควรมีรั้วหรือตาข่ายล้อมรอบบริเวณฟาร์มและพื้นที่เลี้ยงจิ้งหรีด เพื่อป้องกัน การเข้า-ออกของคนและสัตว์อื่นๆ

- วางผังฟาร์มที่ดี และจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน เช่น แบ่งสัดส่วนตามชนิดและช่วงอายุของจิ้งหรีดในแต่ละรุ่น สถานที่เก็บอาหาร สถานที่เก็บอุปกรณ์ แหล่งน้ำใช้หรือสถานที่กักเก็บน้ำ
- ควรแยกบริเวณเลี้ยงจิ้งหรีดให้ชัดเจน กับที่พักอาศัย พื้นที่รวบรวมขยะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนอันตราย

1.3 โรงเรือน

- โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงจิ้งหรีดต้องมีโครงสร้างแข็งแรง มีหลังคาสำหรับกันแดดกันฝน และมีการระบายอากาศที่ดี ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด และสามารถป้องกันศัตรูจิ้งหรีดเข้าโรงเรือนได้ เช่น โรงเรือนเทพื้นซีเมนต์ มีตาข่ายรอบโรงเรือน มีการทำความสะอาดหยากไย่ฝุ่นละอองสม่ำเสมอ เพื่อให้มีการระบายอากาศที่ดี

ตัวอย่างโรงเรือนระบบฟาร์มเปิด

ตัวอย่างโรงเรือนระบบฟาร์มปิด

- บ่อเลี้ยงจิ้งหรีดต้องทำด้วยวัสดุที่แข็งแรง ทนทาน ง่ายต่อการบำรุงรักษา และทำความสะอาด และมีให้จิ้งหรีดสามารถกัดแทะได้ เนื่องจากอาจเป็นอันตรายต่อจิ้งหรีด รวมถึงอาจตกค้างในตัวจิ้งหรีดและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้
- ในกรณีที่เป็นการเลี้ยงระบบฟาร์มเปิด อาจทำร่องน้ำล้อมรอบบ่อเลี้ยง เพื่อป้องกันมดที่จะมาทำร้ายตัวอ่อน และมากินอาหารจิ้งหรีด

บ่อจิ้งหรีด ตัวอย่างวัสดุที่เหมาะสม

กล่องพลาสติก แข็งแรง ทำความสะอาดง่าย
สามารถทำฟาร์มแนวสูงในพื้นที่ขนาดไม่ใหญ่ได้

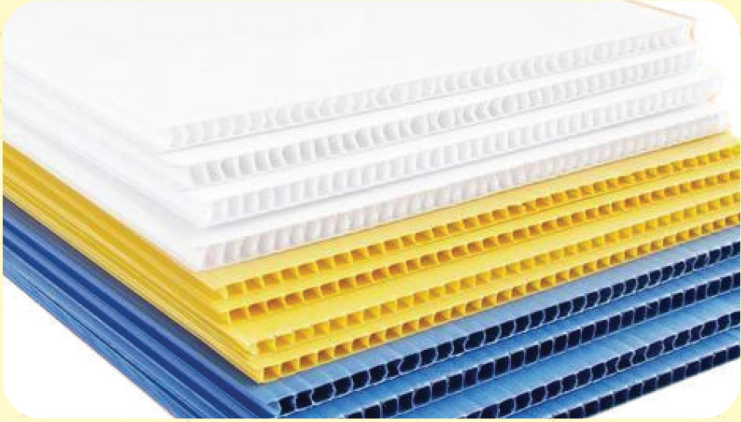

ยิบซ์บอร์ด ทำความสะอาดง่าย วัสดุน้ำหนักเบา ก่อสร้างง่าย

บ่อซีเมนต์ ทนทาน แข็งแรง ควรฉาบเรียบ
เพื่อให้ง่ายต่อการทำความสะอาด

ตัวอย่างวัสดุที่ไม่เหมาะสม

แผ่นฟิวเจอร์บอร์ด หรือ ฟीฟบอร์ด จึงหริตสามารถกัดแทะได้

กล่องโฟม จึงหริตสามารถกัดแทะได้

2

การจัดการฟาร์ม

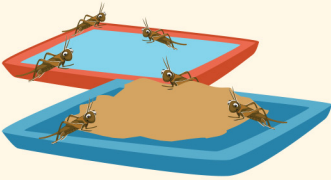

2.1 คู่มือการปฏิบัติงานประจำฟาร์ม

มีคู่มือการปฏิบัติงานประจำฟาร์มที่แสดงรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่

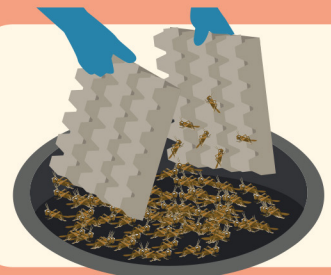
- ระบบการเลี้ยง ประกอบด้วยข้อมูล การเตรียมโรงเรือน การเตรียมป๋อเลี้ยง การเตรียมวัสดุเลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์ การนำจิ้งหรีดลงป๋อเลี้ยง

- การจัดการอาหารและน้ำสำหรับจิ้งหรีด

- การเตรียมภาชนะให้จิ้งหรีดวางไข่ และการเก็บไข่

- การเก็บจิ้งหรีดเพื่อจำหน่าย

- การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

- การจัดการด้านสุขภาพจึงหรีด ประกอบด้วย ข้อมูลการสุ่มตรวจภาวะโรค การจัดการจึงหรีด เป็นโรคหรือจึงหรีดตาย

- การควบคุมแมลงและสัตว์พาหะ

- การจัดการเรื่องสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม เช่น การระบายอากาศ การกำจัดของเสีย

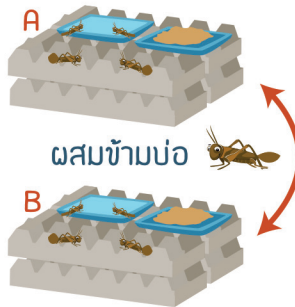

- การจัดการบุคลากร

2.2 การจัดการจิ้งหรีด

พันธุ์

- คัดเลือกพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ ที่มีคุณภาพ เช่น แข็งแรง มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์
- ควรมีการผสมข้ามพ่อแม่เลี้ยง เพื่อป้องกันเลือดชิด
- มีการจดบันทึกแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์

พ่อแม่เลี้ยงจิ้งหรีด

ควรทำความสะอาด ตรวจสอบและกำจัด
สิ่งแปลกปลอมก่อนนำไข่จิ้งหรีดลงบ่อ

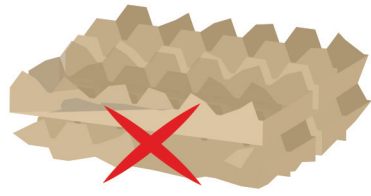
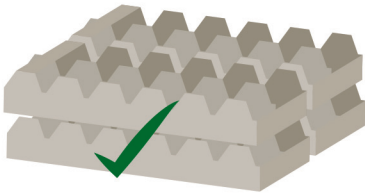

วัสดุหลบซ่อนตัว

ต้องสะอาด ไม่เปียกชื้น ไม่มีกลิ่นแปลกปลอม อยู่ในสภาพที่ดี และสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้

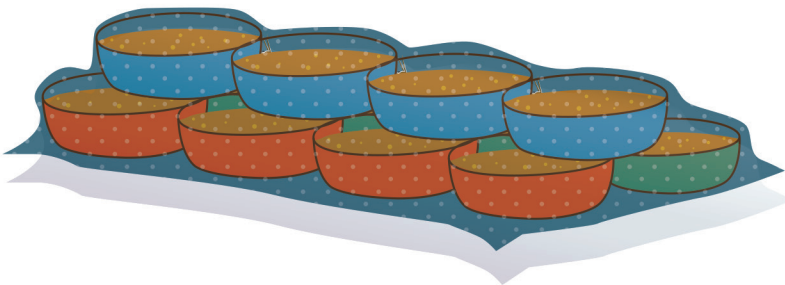
กรณีนำวัสดุหลบซ่อนที่ผ่านการใช้งานแล้วมาใช้ใหม่ต้องทำความสะอาด เช่น เคาะมูลจิ้งหรีดและฝุ่นออก และอาจตากแดด 1-2 วัน หรือใช้ความร้อนในการฆ่าเชื้อก่อนนำมาวางลงในบ่อจิ้งหรีด

ภาชนะและวัสดุที่ใช้รองไข่

เช่น แกลบเผา ขุยมะพร้าว ต้องสะอาด และผ่านการฆ่าเชื้อก่อนนำมาใช้รองไข่

หลังจากจิ้งหรีดวางไข่บนภาชนะที่จัดวางไว้แล้ว ควรแยกพื้นที่บ่มไข่กับพื้นที่บ่อเลี้ยงให้ชัดเจน และอาจมีวัสดุปิดเพื่อช่วยรักษาอุณหภูมิของไข่จิ้งหรีดด้วย

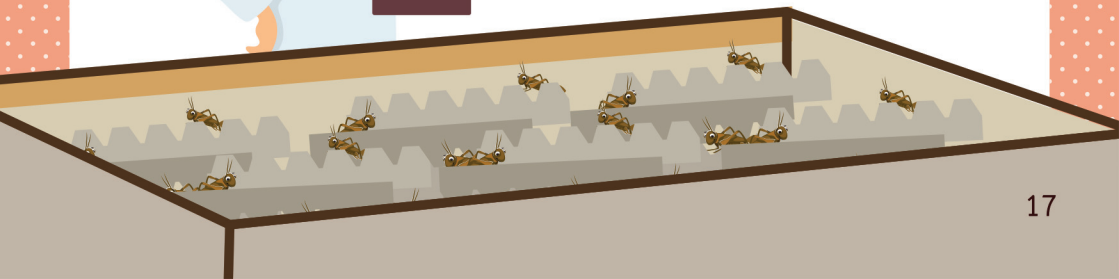
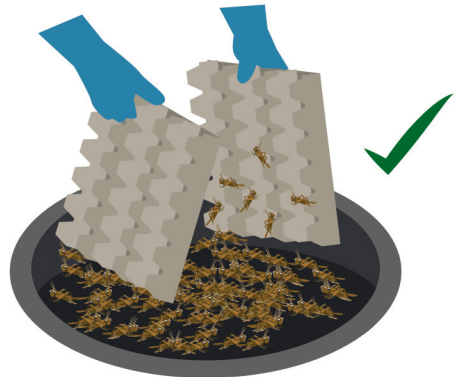

การเก็บจิ้งหริดเพื่อจำหน่าย

- พิจารณาจิ้งหริดที่มีอายุเหมาะสมแต่ละชนิดจิ้งหริด
- ควรเก็บจิ้งหริดให้หมดทั้งบ่อ เพื่อสะดวกในการทำความสะอาด และเตรียมบ่อสำหรับการเลี้ยงรุ่นต่อไป

การจัดการก่อนการเก็บจิ้งหริด

- ควรนำถาดน้ำ ถาดอาหารออกจากบ่อเลี้ยง
- เคาะแผงไข่เพื่อขจัดมูลและฝุ่น
- เขย่าแผงไข่ลงในภาชนะรองรับ ซ้อนจิ้งหริดที่เหลือใส่ในภาชนะบรรจุที่สะอาด อาจใช้วัสดุรองที่สะอาดเพื่อไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานสัมผัสพื้นบ่อหรือมูลจิ้งหริด
- หากไม่สามารถจำหน่ายจิ้งหริดได้ทันทีหลังการเก็บจิ้งหริด ควรมีการเก็บรักษาหรือแปรรูป เช่น จัดเก็บในตู้แช่แข็ง

2.3 การจัดการอาหารและน้ำสำหรับจังหวัด

- อาหารสำหรับเลี้ยงจังหวัดต้องไม่เสื่อมคุณภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของจังหวัด

กรณีเป็นอาหารสำเร็จรูป

- ต้องมีการตรวจสอบภาชนะบรรจุ ไม่ฉีกขาด แตก และชำรุด อาหารต้องไม่หมดอายุ
- ก่อนนำอาหารไปเลี้ยงควรตรวจสอบคุณภาพอาหาร หากพบว่ามีสี กลิ่นที่ผิดปกติหรือรวมตัวเป็นก้อน ห้ามนำมาใช้เลี้ยงจังหวัด และไม่ควรรีใช้อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจังหวัด
- ควรเก็บตัวอย่างอาหารนั้นไปวิเคราะห์

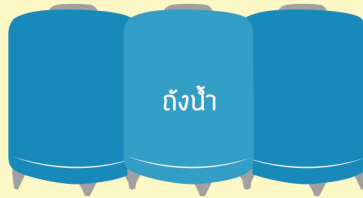
กรณีพืชอาหาร เช่น ใบไม้ หญ้า ผัก และผลไม้

- ไม่เน่าเสีย หรือมีกลิ่นผิดปกติ
- ควรทราบแหล่งที่มาของพืชอาหารเพื่อป้องกันการเกิดการปนเปื้อนของสารพิษตกค้าง

● แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์ม

- ต้องเป็นน้ำที่สะอาด
- มีปริมาณเพียงพอ หรืออย่างน้อยตลอดช่วงของการเลี้ยงจิ้งหรีด
- กรณีสงสัยคุณภาพน้ำให้ตรวจคุณภาพน้ำบางรายการตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนของอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิ้งหรีด และผู้บริโภค และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำเป็นหลักฐาน

น้ำสะอาด

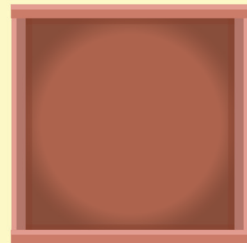
ถังน้ำ

ตรวจ
คุณภาพน้ำ

ปริมาณเพียงพอตลอดช่วงการเลี้ยง

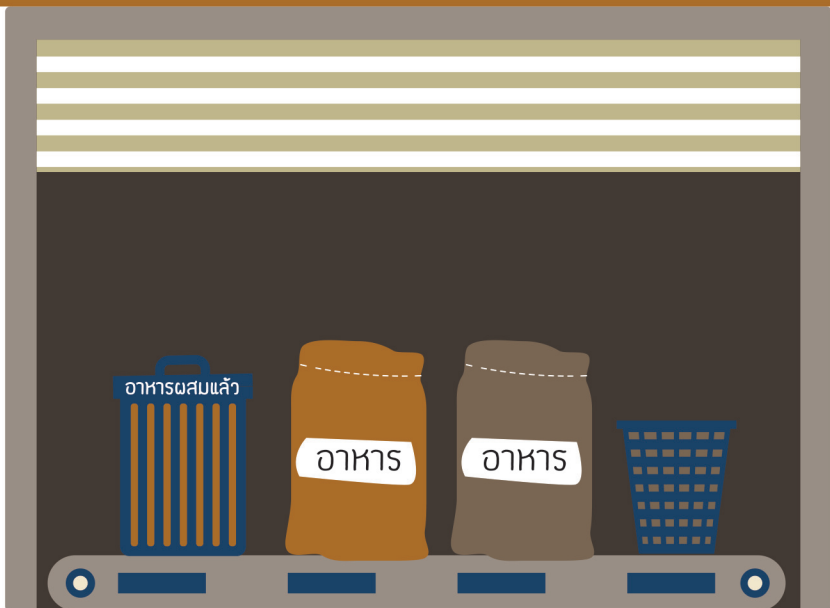
● ภาชนะให้อาหารและน้ำ

- สะอาด ไม่ชำรุดและไม่ทำจากวัสดุที่เป็นอันตรายต่อจิ้งหรีด
- มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนและอายุของจิ้งหรีด
- ควรมีการทำความสะอาด ฆ่าเชื้อภาชนะ ระหว่างการเลี้ยง
- หากไม่ใช้ภาชนะให้อาหารและน้ำควรมีการเก็บรักษาเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ของสารเคมีหรือเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของจิ้งหรีดและส่งผลถึงผู้บริโภคได้

● การเก็บรักษาวัตถุดิบและอาหารที่ผสมแล้ว

- เก็บในภาชนะบรรจุอาหารที่ปิดมิดชิด
- ต้องมีวัสดุรอง ด้านล่างของภาชนะบรรจุอาหารจิ้งหรีด เพื่อให้อากาศถ่ายเทและป้องกันความชื้นจากพื้น หากอาหาร มีความชื้นอาจก่อให้เกิดเชื้อราและสารพิษจากเชื้อราได้
- จัดวางอาหารเรียงลำดับแยกตามวันผลิตหรือรุ่นการผลิต ติดป้ายหรือทำสัญลักษณ์ไว้ ให้มีการนำไปใช้ตามลำดับการผลิตก่อนหลัง เพื่อไม่ให้มีอาหารตกค้าง หมดอายุ และจิ้งหรีดได้กินอาหารที่สดใหม่อยู่เสมอ
- สถานที่เก็บรักษาอาหารจิ้งหรีด ควรสะอาด แห้ง ระบายอากาศได้ดี มีการป้องกัน แมลงและสัตว์พาหะต่างๆ รวมถึงสามารถป้องกันการปนเปื้อน และรักษาคุณภาพของอาหารไม่ให้เสื่อมคุณภาพ

2.4 บุคลากร

- บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงจิ้งหรีดต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรม หรือได้รับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เลี้ยงจิ้งหรีดได้อย่างถูกต้อง
- มีความชำนาญในการดูแลจิ้งหรีดเป็นอย่างดี ได้รับการพัฒนา และฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และมีประวัติการฝึกอบรมบุคลากรในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

- บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีและต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปี เพื่อป้องกันหรือลดการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรคที่สำคัญจากผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มสุสัตว์ที่เลี้ยงได้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มไม่เป็นโรค หรือพาหะของโรคภายใต้กฎหมายว่าด้วยอาหาร เช่น โรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้าง โรคไทฟอยด์ และโรคผิวหนังที่น่ารังเกียจ
- ผู้ที่แสดงอาการป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจและโรกระบบทางเดินอาหาร เช่น ไอ เจ็บคอ ท้องร่วง อาเจียน หรือมีไข้ ห้ามเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เลี้ยงจิ้งหรีด โดยให้หยุดพักจนกระทั่งหายป่วย จึงให้กลับเข้าปฏิบัติงานได้

2.5 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

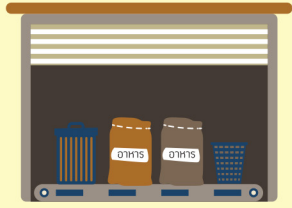
- โรงเรือน และอุปกรณ์ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีการบำรุงรักษา โรงเรือนและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อจิ้งหรีด และผู้ปฏิบัติงาน
- มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน และอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม เช่น ภาชนะบรรจุอาหารและน้ำอย่างสม่ำเสมอ
- ต้องทำความสะอาดบ่อเลี้ยงจิ้งหรีด และวัสดุหลบซ่อนอนุกรมการผลิตร ก่อนเลี้ยงจิ้งหรีดรุ่นใหม่
- กรณีให้พืชเป็นอาหารจิ้งหรีดต้องมีการจัดการและทำความสะอาด บ่อเลี้ยงเพื่อไม่ให้พืชที่เป็นอาหารจิ้งหรีดดังกล่าวตกค้างเป็นแหล่งสะสมของเชื้อจุลินทรีย์

ใช้ตามคำแนะนำบนฉลากผลิตภัณฑ์

จัดเก็บสารเคมีเป็นสัดส่วน

ภาชนะบรรจุสารเคมีเสื่อมสภาพต้องกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

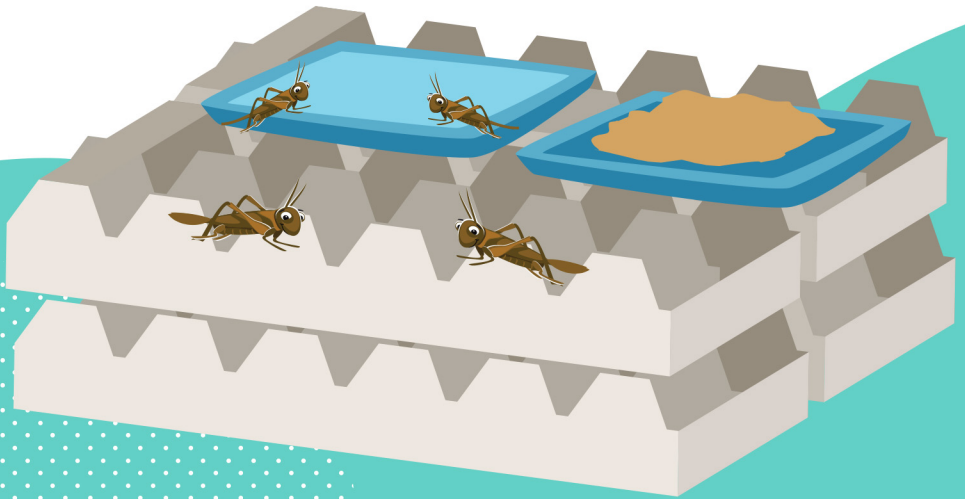
ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมี

- ใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ และใช้ตามคำแนะนำบนฉลากผลิตภัณฑ์
- ควรมีคู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมน้ำยาฆ่าเชื้อหรือปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลาก
- จัดเก็บสารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วน ในสถานที่เก็บเฉพาะ เพื่อควบคุมการหยิบใช้ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล
- ภาชนะบรรจุสารเคมี น้ำยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่เสื่อมสภาพ หรือใช้หมดแล้วต้องทำลายหรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้
- ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ถูกต้องรวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3

สุขภาพสัตว์

3.1 การป้องกันและควบคุมโรค

- มีการป้องกันและฆ่าเชื้อโรค อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกจากฟาร์ม เช่น ล้างมือ และเปลี่ยนรองเท้ายาที่ใช้ในฟาร์มหรือโรงเรือนหรือมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากรองเท้า

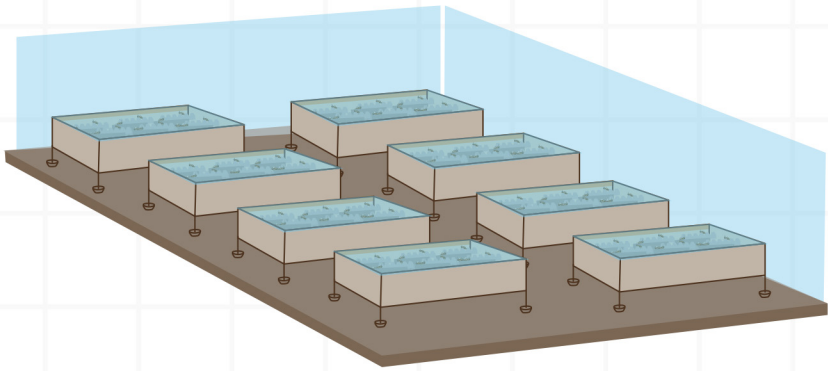
ควรติดตั้งอ่างล้างมือ
แบบใช้เท้าเหยียบ
และใช้สบู่เหลว

รองเท้ายาสำหรับใช้
ในโรงเรือนเท่านั้น

- มีการจัดบันทึกการผ่านเข้า-ออกจากฟาร์มของบุคคลภายนอกที่สามารถตรวจสอบได้
- ฆ่าเชื้ออุปกรณ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อนนำเข้าฟาร์มหรือโรงเรือน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค
- ห้ามนำอาหารเข้าไปรับประทานภายในโรงเรือน

ติดตามข่ายรอบบริเวณโรงเลี้ยงป้องกันไม่ให้แมลงและสัตว์พาหะอื่นๆ เข้ามาในโรงเรือน

- ป้องกันไม่ให้แมลงและสัตว์พาหะอื่นๆ เข้ามาในโรงเรือน มีแผนการควบคุมและกำจัดอย่างสม่ำเสมอทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน
- กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาด ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ เช่น ถ้าพบว่าจังหวัดมีอัตราการตายสูงผิดปกติให้แจ้งสัตวแพทย์เข้าตรวจสอบปัญหา
- ควรมีการทำลายซากจังหวัดที่ตายด้วยวิธีการที่เหมาะสม ณ บริเวณทำลายซาก

3.2 การบำบัดโรคสัตว์

- การตรวจวินิจฉัย การรักษาโรค การป้องกันการเกิดซ้ำ การให้คำแนะนำ และควบคุมการใช้ยา รวมทั้งการกำหนดระยะเวลาหยุดยาและออกใบสั่งยา ต้องอยู่ในความดูแลของสัตวแพทย์ โดยปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพ การสัตวแพทย์และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดในมาตรฐาน สินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

4

สิ่งแวดล้อม

4.1 กำจัดหรือจัดการขยะมูลฝอย

ของเสีย และมูลจิ้งหรีดควรกำจัดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นดินแหล่งน้ำและอากาศ อีกทั้งอาจจะเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคติดต่อต่างๆ ได้

ต้องกำจัดขยะ ของเสีย และมูลจิ้งหรีดภายในฟาร์ม โดยแยกประเภทของขยะ และของเสียให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและของเสียไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดโดยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

มูลจิ้งหรีด

มูลมีประโยชน์
สามารถใช้เป็นปุ๋ยหมัก
ในทางการเกษตร

4.2 กรณีที่ปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

ให้บำบัดอย่างถูกต้องก่อนปล่อยออกสู่ภายนอกฟาร์มตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และในกรณีที่เกิดโรคระบาดภายในฟาร์ม ต้องฆ่าเชื้อและบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มก่อนปล่อยออกนอกฟาร์มตามวิธีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เชื้อแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

5

การบันทึกข้อมูล

5.1 มีการบันทึกข้อมูล

ผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ผลผลิตและการควบคุมโรคเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาหารปลอดภัยในด้านการตามสอบของกระบวนการผลิตฟาร์มจึงหรีด จึงต้องมีการบันทึกข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานในการทำงานแต่ละขั้นตอนว่าถูกต้องตามวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหา หรือข้อผิดพลาดในกระบวนการผลิตได้

- การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร เช่น ข้อมูลการอบรมของบุคลากร และข้อมูลการตรวจสุขภาพประจำปี

- การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น ข้อมูลชนิดรุ่นการผลิต อาหาร และน้ำ การจัดการฟาร์ม และผลผลิต อัตราการตาย จำนวนผลผลิตที่ได้ในแต่ละรุ่น
- บันทึกข้อมูลการควบคุมป้องกันและบำบัดโรค เช่น ข้อมูลการใช้ยา สารเคมี โดยระบุชื่อ ชนิดรุ่นการผลิต วันที่ใช้ และปริมาณการใช้

5.2 เก็บรักษาบันทึก

เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี กรณีที่ผลิตผลมีปัญหาภายหลัง ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบให้ทราบถึงที่มาของปัญหาได้

สามารถติดต่อขอรับการรับรอง GAP ได้ที่

สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

กรมปศุสัตว์

เลขที่ 69/1 ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี

กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ (Call Center) 0-2653-4444

สนใจรายละเอียด

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มจิ้งหรีด

มกษ. 8202 -2560

และแนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 8202(G)-2560

สามารถดาวน์โหลดได้ที่

www.acfs.go.th

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.acfs.go.th

มกอช.-2561-กสม-12